

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ŚRODOWISKA ¹⁾

z dnia 2014 r.

w sprawie ochrony gatunkowej grzybów

Na podstawie art. 50 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, 628 i 842) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

1) gatunki grzybów:

- a) objętych ochroną ścisłą,
- b) objętych ochroną częściową,
- c) objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania,
- d) wymagających ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk;

2) właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków grzybów zakazy i odstępstwa od zakazów;

3) sposoby ochrony gatunków grzybów, w tym wielkość stref ochrony.

§ 2. Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. a, są określone w załączniku nr 1.

§ 3. Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. b, są określone w załączniku nr 2.

§ 4. Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. c, oraz sposoby ich pozyskiwania, są określone w załączniku nr 3.

§ 5. Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. d, oraz wielkość stref ochrony ich ostoi lub stanowisk, są określone w załączniku nr 4.

§ 6. 1. W stosunku do dziko występujących grzybów należących do gatunków objętych ochroną ścisłą wprowadza się następujące zakazy:

1) umyślnego niszczenia

¹⁾ Minister Środowiska kieruje działem administracji rządowej – środowisko, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska (Dz. U. Nr 248, poz. 1493 i Nr 284, poz. 1671).

- 2) umyślnego zrywania lub uszkodzenia;
- 3) niszczenia ich siedlisk;
- 4) pozyskiwania lub zbioru;
- 5) przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- 6) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny okazów gatunków;
- 7) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 8) umyślnego przemieszczania w środowisku przyrodniczym;
- 9) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

2. W stosunku do dziko występujących grzybów należących do gatunków objętych ochroną częściową wprowadza się następujące zakazy:

- 1) umyślnego niszczenia
- 2) umyślnego zrywania lub uszkodzenia;
- 3) niszczenia ich siedlisk;
- 4) pozyskiwania lub zbioru;
- 5) umyślnego przemieszczania w środowisku przyrodniczym;
- 6) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

3. W stosunku do grzybów innych niż dziko występujące, należących do gatunków objętych ochroną ścisłą i częściową, wprowadza się zakaz umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

§ 7. 1. Zakazy, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 4 i 5, oraz zakaz wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków, o którym mowa w § 6 ust. 1 pkt 7, nie dotyczą okazów gatunków pozyskanych poza granicą państwa i wwiezionych z zagranicy na podstawie zezwolenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

2. Zakazy, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1-3 oraz ust. 2 pkt 1-3, w stosunku do grzybów należących do gatunków oznaczonych w załącznikach nr 1 i 2 symbolem (1) nie dotyczą wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej lub leśnej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie zakazów.

§ 8. Sposoby ochrony gatunków grzybów polegają na:

- 1) waloryzowaniu, inwentaryzowaniu, monitorowaniu stanowisk, siedlisk i populacji gatunków grzybów 2) objętych ochroną oraz prowadzeniu baz danych dotyczących stanowisk gatunków objętych ochroną;

- 2) zabezpieczeniu ostoi, stanowisk i siedlisk grzybów, w tym przed zagrożeniami zewnętrznymi;
- 3) ustalaniu stref ochrony ostoi lub stanowisk gatunków, które wymagają ustalenia tych stref;
- 4) ochronie siedlisk grzybów poprzez m.in. zapewnianie obecności różnego rodzaju podłoża, na którym rozwijają się chronione gatunki grzybów, w szczególności:
 - a) drzew w odpowiednim wieku i gatunku,
 - b) rozkładającego się drewna,
 - c) odkrytych piaszczysk,
 - d) skał i głazów oraz skupień niewielkich kamieni;
- 5) wykonywaniu zabiegów ochronnych, utrzymujących właściwy stan siedliska grzybów, w szczególności polegających na:
 - a) utrzymywaniu lub odtwarzaniu właściwych dla gatunku stosunków świetlnych,
 - b) utrzymywaniu lub odtwarzaniu właściwego dla gatunku stanu gleby lub wody,
 - c) utrzymywaniu lub odtwarzaniu właściwych dla gatunku stosunków wodnych,
 - d) utrzymywaniu lub odtwarzaniu właściwego dla siedliska składu gatunkowego, w tym usuwanie inwazyjnych gatunków obcych,
 - e) zapobieganiu sukcesji roślinnej przez wypas, koszenie, wycinanie drzew i krzewów, w sposób właściwy dla gatunku,
 - f) regulowaniu liczebności roślin, grzybów i zwierząt mających wpływ na gatunki objęte ochroną;
- 6) zabezpieczeniu reprezentatywnej części populacji przez ochronę ex situ;
- 7) zasilaniu lub odtwarzaniu populacji przez wprowadzenie osobników z innych pobliskich stanowisk naturalnych lub z hodowli ex situ;
- 8) przenoszeniu grzybów z zagrożonych stanowisk na nowe stanowiska;
- 9) promowaniu ochrony różnorodności biologicznej;
- 10) promowaniu metod zbioru i pozyskiwania grzybów, niezagrażających gatunkom i ich siedliskom;
- 11) edukacji społeczeństwa oraz właściwych służb w zakresie rozpoznawania gatunków objętych ochroną i sposobów ich ochrony;
- 12) prowadzeniu upraw grzybów należących do gatunków objętych ochroną, wykorzystywanych do celów gospodarczych, w celu zmniejszenia presji wynikającej z pozyskania ich ze środowiska naturalnego;

- 13) reglamentowaniu oraz kontroli skali pozyskiwania grzybów gatunków objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane;
- 14) promowaniu technologii prac związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej i leśnej, umożliwiających zachowanie stanowisk, siedlisk i ostoi gatunków objętych ochroną oraz dostosowywaniu sposobów prowadzenia tej gospodarki do potrzeb ochrony tych gatunków;
- 15) uwzględnianiu potrzeb ochrony gatunków w procesach: planowania, zatwierdzania, realizowania, funkcjonowania i likwidacji przedsięwzięć i innych działań;
- 16) uwzględnianiu potrzeb ochrony gatunków w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko planów, programów i strategii.

§ 9. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia²⁾.

MINISTER ŚRODOWISKA

W porozumieniu

MINISTER ROLNICTWA I ROZWOJU

WSI

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1765), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 13 lipca 2012 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 985).

Załączniki do rozporządzenia
Ministra Środowiska
z dnia2014 r. poz.

ZAŁĄCZNIK Nr 1

GATUNKI GRZYBÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ ŚCISŁĄ

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
GRZYBY WIELKOOWOCNIKOWE		
borowikowate		
<i>Boletaceae</i>		
1.	borowik żółtobrazowy podgat. Królewski (1)	<i>Boletus appendiculatus ssp. regius</i>
gąskowate		
<i>Tricholomataceae</i>		
2.	dwupierscieniak cesarski (1)	<i>Catathelasma imperiale</i>
3.	gąska wielka (1)	<i>Tricholoma colossus</i>
4.	odgiętka wietlińska (1)	<i>Resupinatus vetlinianus</i>
Kolcownicowate		
<i>Bankeraceae</i>		
5.	szaraczek łuseczkowaty (1)	<i>Boletopsis grisea</i>
6.	szaraczek świerkowy	<i>Boletopsis leucomelaena</i>
kustrzebkowate		
<i>Pezizaceae</i>		
7.	koronica ozdobna (1)	<i>Sarcosphaera coronaria</i>
miękuszwate		
<i>Hapalopilaceae</i>		
8.	miekusz szafranowy (1)	<i>Haplopilus croceus</i>
pniarkowate		
<i>Fomitopsidaceae</i>		
9.	amylek lapoński (1)	<i>Amylocystis lapponica</i>
10.	pniarek różowy (1)	<i>Fomitopsis rosea</i>
11.	porojęzyk dębowy	<i>Buglossoporus quercinus</i>
tęguskórowate		
<i>Sclerodermataceae</i>		
12.	promieniak wilgociomierz (1)	<i>Astraeus hygrometricus</i>
trufłowate		
<i>Tuberaceae</i>		
13.	trufła wgłębiona (1)	<i>Tuber mesentericum</i>
GRZYBY ZLICHENIZOWANE		
14.	biedronecznik Jeckera (1)	<i>Punctelia jeckeri</i>
15.	biedronecznik zmienny (1)	<i>Punctelia subrudecta</i>
16.	błyskotka brodawkowata (1)	<i>Fulgensia bracteata</i>

17.	błyskotka jasna (1)	<i>Fulgensia fulgens</i>
18.	brodaczka buczynowa (1)	<i>Usnea faginea</i>
19.	brodaczka dziwna (1)	<i>Usnea fascinata</i>
20.	brodaczka estońska (1)	<i>Usnea esthonica</i>
21.	brodaczka górską (1)	<i>Usnea montana</i>
22.	brodaczka kosmata (1)	<i>Usnea hirtella</i>
23.	brodaczka łysiejąca (1)	<i>Usnea glabrata</i>
24.	brodaczka maderska (1)	<i>Usnea madeirensis</i>
25.	brodaczka nadobna (1)	<i>Usnea florida</i>
26.	brodaczka rogowata (1)	<i>Usnea ceratina</i>
27.	brodaczka rozpięchła (1)	<i>Usnea fulvorea</i>
28.	brodaczka sina (1)	<i>Usnea glauca</i>
29.	brodaczka sitowa (1)	<i>Usnea perplectans</i>
30.	brodaczka smukła (1)	<i>Usnea subluxa</i>
31.	brodaczka subtelną (1)	<i>Usnea fragillescens</i>
32.	brodaczka szczelinowatą (1)	<i>Usnea glabrescens</i>
33.	brodaczka szorstką (1)	<i>Usnea scabrata</i>
34.	brodaczka sztywną (1)	<i>Usnea rigida</i>
35.	brodaczka Wasmutha (1)	<i>Usnea wasmuthii</i>
36.	brodaczka włosowatą (1)	<i>Usnea capillaris</i>
37.	brodaczka wyciągniętą (1)	<i>Usnea extensa</i>
38.	brodaczka zachodnią (1)	<i>Usnea dasaea</i>
39.	chrobotek alpejski (1)	<i>Cladonia stellaris</i>
40.	chrobotek czarniawy (1)	<i>Cladonia stygia</i>
41.	chrobotek zgrubiałą	<i>Cladonia incrassata</i>
42.	chróścik drobny (1)	<i>Stereocaulon nanodes</i>
43.	chróścik główkowatą (1)	<i>Stereocaulon pileatum</i>
44.	chróścik kalafiorowatą (1)	<i>Stereocaulon botryosum</i>
45.	chróścik kepkowy (1)	<i>Stereocaulon evolutum</i>
46.	chróścik koralowatą (1)	<i>Stereocaulon subcoralloides</i>
47.	chróścik orzęsiony (1)	<i>Stereocaulon tomentosum</i>
48.	chróścik palczasty (1)	<i>Stereocaulon dactylophyllum</i>
49.	chróścik pasterski (1)	<i>Stereocaulon paschale</i>

50.	chróścik skalny (1)	<i>Stereocaulon saxatile</i>
51.	chróścik tasiemcowaty (1)	<i>Stereocaulon taeniarum</i>
52.	czasznik modrozielony (1)	<i>Icmadophila ericetorum</i>
53.	dołączanka gąbczasta (1)	<i>Solorina spongiosa</i>
54.	dołączanka torbiasta (1)	<i>Solorina saccata</i>
55.	galaretnica czarniawa	<i>Collema nigrescens</i>
56.	galaretnica sztywna	<i>Collema flaccidum</i>
57.	granicznik płucnik	<i>Lobaria pulmonaria</i>
58.	granicznik tarczownicowy	<i>Lobaria scrobiculata</i>
59.	granicznik tarczowy	<i>Lobaria amplissima</i>
60.	karlinka brodawkowata (1)	<i>Pycnothelia papillaria</i>
61.	kobiernik Arnolda	<i>Parmotrema arnoldii</i>
62.	kobiernik orzęsiony	<i>Parmotrema perlatum</i>
63.	kobiernik postrzępiony	<i>Parmotrema crinitum</i>
64.	kobiernik wybredny	<i>Parmotrema stuppeum</i>
65.	kruszownica niezwykła (1)	<i>Umbilicaria dendrophora</i>
66.	łusecznica koralkowata	<i>Parmeliella triptophylla</i>
67.	łuszczak zwodniczy	<i>Psora decipiens</i>
68.	mąkla odmienna (1)	<i>Evernia mesomorpha</i>
69.	mąkla rozłożysta	<i>Evernia divaricata</i>
70.	muszlik nadobny	<i>Normandina pulchella</i>
71.	nibyplucnik Chicity (1)	<i>Cetrelia chicitae</i>
72.	nibyplucnik dyskretny (1)	<i>Cetrelia cetrarioides</i>
73.	nibyplucnik klasztorny (1)	<i>Cetrelia monachorum</i>
74.	nibyplucnik wąpliwy (1)	<i>Cetrelia olivetorum</i>
75.	obielec rozetowy	<i>Squamarina lentigera</i>
76.	obrostownica rzęsowata (1)	<i>Anaptychia ciliaris</i>
77.	odnożyca bałtycka (1)	<i>Ramalina baltica</i>
78.	odnożyca jesionowa (1)	<i>Ramalina fraxinea</i>
79.	odnożyca kępkowa (1)	<i>Ramalina fastigiata</i>
80.	odnożyca Motyki (1)	<i>Ramalina motykana</i>
81.	odnożyca murawkowata (1)	<i>Ramalina capitata</i>
82.	odnożyca pośrednia (1)	<i>Ramalina intermedia</i>

83.	odnożyca rynienkowata (1)	<i>Ramalina calicaris</i>
84.	odnożyca tępa (1)	<i>Ramalina obtusata</i>
85.	odnożyca włosowata	<i>Ramalina thrausta</i>
86.	oskrzelka niwalna (1)	<i>Flavocetraria nivalis</i>
87.	pakość galaretowata	<i>Leptogium cyanescens</i>
88.	pakość pilśniowata	<i>Leptogium saturninum</i>
89.	pawężnica brodawkowata (1)	<i>Peltigera aphthosa</i>
90.	pawężnica Degena (1)	<i>Peltigera degenii</i>
91.	pawężnica Elżbiety (1)	<i>Peltigera elisabethae</i>
92.	pawężnica forteczna (1)	<i>Peltigera monticola</i>
93.	pawężnica jabłkowata (1)	<i>Peltigera malacea</i>
94.	pawężnica łuseczkowata (1)	<i>Peltigera praetextata</i>
95.	pawężnica Neckera (1)	<i>Peltigera neckeri</i>
96.	pawężnica pagórkowa (1)	<i>Peltigera collina</i>
97.	pawężnica pergaminowa (1)	<i>Peltigera membranacea</i>
98.	pawężnica rozłożysta (1)	<i>Peltigera horizontalis</i>
99.	pawężnica sałatowa (1)	<i>Peltigera hymenina</i>
100.	pawężnica węgierska (1)	<i>Peltigera ponojensis</i>
101.	pawężnica żeberkowata (1)	<i>Peltigera venosa</i>
102.	pawężnica żyłkowana (1)	<i>Peltigera leucophlebia</i>
103.	pawężniczka gładka (1)	<i>Nephroma bellum</i>
104.	pawężniczka odwrócona (1)	<i>Nephroma resupinatum</i>
105.	pawężniczka sorediowa (1)	<i>Nephroma parile</i>
106.	pawężnica tarczowata (1)	<i>Peltigera lepidophora</i>
107.	pawężnik Laurera	<i>Tuckneraria laureri</i>
108.	pęcherzyca nadobna (1)	<i>Lasallia pustulata</i>
109.	przylepka oddzielona (1)	<i>Melanelia disjuncta</i>
110.	przylepka sorediowa (1)	<i>Melanelia sorediata</i>
111.	przylepka wątrobiasta (1)	<i>Melanelia hepatizon</i>
112.	przylepka żałobna (1)	<i>Melanelia stygia</i>
113.	przylepniczka listeczkowata	<i>Melanohalea laciniatula</i>
114.	przylepniczka oliwkowa	<i>Melanohalea olivacea</i>
115.	przylepniczka szorstka	<i>Melanohalea exasperata</i>

116.	przylepniczka wytworna (1)	<i>Melanohalea elegantula</i>
117.	przystrumycznik dziwlikowy	<i>Hypotrachyna afrorevoluta</i>
118.	przystrumycznik pustułkowy (1)	<i>Hypotrachyna revoluta</i>
119.	puchlinka ząbkowana (1)	<i>Thelotrema lepadinum</i>
120.	pustułka Bittera (1)	<i>Hypogymnia bitteri</i>
121.	pustułka brunatniejąca (1)	<i>Hypogymnia austerodes</i>
122.	pustułka oprószona (1)	<i>Hypogymnia farinacea</i>
123.	pustułka rozdęta (1)	<i>Hypogymnia vittata</i>
124.	strzępiec obrębiasty	<i>Pannaria conoplea</i>
125.	szarzynka brodawkowata (1)	<i>Parmelina pastillifera</i>
126.	szarzynka dębowa (1)	<i>Parmelina quercina</i>
127.	szarzynka skórzasta (1)	<i>Parmelina tiliacea</i>
128.	tapetka pokrzywiona (1)	<i>Arctoparmelia incurva</i>
129.	tarczownica pogięta (1)	<i>Parmelia submontana</i>
130.	tarczownica ścienna (1)	<i>Parmelia omphalodes</i>
131.	tarczynka dziurkowana (1)	<i>Menegazzia terebrata</i>
132.	turzynka okazała	<i>Heterodermia speciosa</i>
133.	włostka ciemniejsza (1)	<i>Bryoria subcana</i>
134.	włostka cieniutka (1)	<i>Bryoria capilaris</i>
135.	włostka dwubarwna (1)	<i>Bryoria bicolor</i>
136.	włostka karpacka (1)	<i>Bryoria carpatica</i>
137.	włostka Nadvornika (1)	<i>Bryoria nadvornikiana</i>
138.	włostka osobliwa (1)	<i>Bryoria mirabilis</i>
139.	włostka pogięta (1)	<i>Bryoria flexuosa</i>
140.	włostka Smitha (1)	<i>Bryoria smithii</i>
141.	włostka Tatarkiewicza (1)	<i>Bryoria tatarkiewiczii</i>
142.	włostka Wranga (1)	<i>Bryoria vrangiana</i>
143.	włostka Zofii (1)	<i>Bryoria sophiae</i>
144.	zeżyca seledynowa (1)	<i>Flavopunctelia flaventior</i>
145.	złociszek jaskrawy (1)	<i>Chrysothrix candelaris</i>
146.	żełuczka brodawkowata (1)	<i>Xanthoparmelia verruculifera</i>
147.	żełuczka Delisa (1)	<i>Xanthoparmelia delisei</i>
148.	żełuczka drobna (1)	<i>Xanthoparmelia pulla</i>

149.	żełuczka Mougeota (1)	<i>Xanthoparmelia mougeotii</i>
150.	żyłecznik zwisający (1)	<i>Alectoria sarmentosa</i>

Objaśnienia:

Gatunki grzybów zostały pogrupowane w wyższe jednostki systematyczne, w następujący sposób:

- wielkimi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **GROMAD**,
- małymi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **rodzin**.

Nazwy łacińskie dodatkowo wyróżniono czcionką pochyłą.

(1) - gatunki, dla których stosuje się odstępstwo od zakazu określone w § 7 ust. 2 rozporządzenia.

* - Brak nazwy gatunkowej polskiej.

** - Brak nazwy rodzajowej polskiej.

ZALĄCZNIK Nr 2

GATUNKI GRZYBÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ CZĘŚCIOWĄ

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
	GRZYBY WIELKOOWOCNIKOWE	
	czarkowate	<i>Sarcoscyphaceae</i>
1.	czareczka długotrzonkowa (1)	<i>Microstoma protracta</i>
	flagowcowate	<i>Meripilaceae</i>
2.	jamkówka białobrunatna (1)	<i>Antrodia albobrunnea</i>
3.	żagwica listkowata (1)	<i>Grifola fondosa</i>
	gwiazdoszowate	<i>Geastraceae</i>
4.	wieloporek gwiazdzisty (1)	<i>Myriostoma coliforme</i>
	lakownicowate	<i>Ganodermataceae</i>
5.	lakownica lśniąca (1)	<i>Ganoderma lucidum</i>
	maślakowate	<i>Suillaceae</i>
6.	maślak trydencki (1)	<i>Suillus tridentinus</i>
7.	maślak żółtawy (1)	<i>Suillus flavidus</i>
	pniarkowate	<i>Fomitopsidaceae</i>
8.	pniarek (modrzewnik) lekarski (1)	<i>Fomitopsis (Laricifomes) officinalis</i>
	smardzowate	<i>Morchellaceae</i>
9.	smardz jadalny (1)	<i>Morchella esculenta</i>
10.	smardz półwolny (1)	<i>Morchella gigas</i>
11.	smardz stożkowaty (1)	<i>Morchella conica</i>
12.	smardz wyniosły (1)	<i>Morchella elata</i>
	soplówkowate	<i>Hericiaceae</i>
13.	soplówka bukowa (1)	<i>Hericium coralloides</i>
14.	soplówka jeżowata (1)	<i>Hericium erimaceum</i>
15.	soplówka jodłowa (1)	<i>Hericium flagellum</i>
	szczeciniakowate	<i>Hymenochaetaceae</i>
16.	włóknouszek ukośny (1)	<i>Inonotus obliquus</i>
	szmaciakowate	<i>Sparassidaceae</i>
17.	siedzuń sosnowy (1)	<i>Sparassis crispa</i>
18.	siedzuń dębowy (1)	<i>Sparassis brevipes</i>

żagwiowate

- 19. pomaranczowiec bladożółty (1)
- 20. żagiew wielogłowa (1)

GRZYBY ZLICHENIZOWANE

- 21. brązowniczką zielonawą (1)
- 22. brodaczka kępkowa (1)
- 23. brodaczka zwyczajna (1)
- 24. chrobotek leśny (1)
- 25. chrobotek najeżony (1)
- 26. chrobotek reniferowy (1)
- 27. chrobotek smukły (1)
- 28. chróścik inkrustowany (1)
- 29. chróścik karłowaty (1)
- 30. chróścik obnażony (1)
- 31. chróścik tasiemcowaty (1)
- 32. obierek wątrobiasty (1)
- 33. odnożyca mączysta (1)
- 34. odnożyca opylona (1)
- 35. pawężnica łuseczkowata (1)
- 36. pawężnica palczasta (1)
- 37. pawężnica psia (1)
- 38. płaskotka regłowa (1)
- 39. płucnica darenkowa (1)
- 40. płucnica islandzka (1)
- 41. płucnica kędzierzawa (1)
- 42. płucnica płotowa (1)
- 43. popielak pylasty (1)
- 44. pustułka rurkowata (1)
- 45. wabnica kielichowata (1)
- 46. włostka brązowa (1)
- 47. włostka kędzierzawa (1)
- 48. włostka spleciona (1)
- 49. złotlinka jaskrawa (1)

Polyporaceae

- Pycnoporellus alboluteus*
- Polyporus umbellatus*

- Tuckermannopsis chlorophylla*
- Usnea hirta*
- Usnea dasypoga*
- Cladonia arbuscula*
- Cladonia portentosa*
- Cladonia rangiferina*
- Cladonia ciliata*
- Stereocaulon incrustatum*
- Stereocaulon condensatum*
- Stereocaulon vesuvianum*
- Stereocaulon taeniarum*
- Placidium squamulosum*
- Ramalina farinacea*
- Ramalina pollinaria*
- Peltigera praetextata*
- Peltigera polydactylon*
- Peltigera canina*
- Parmeliopsis hyperopta*
- Cetraria muricata*
- Cetraria islandica*
- Cetraria ericetorum*
- Cetraria sepincola*
- Imshaugia aleurites*
- Hypogymnia tubulosa*
- Pleurosticta acetabulum*
- Bryoria fuscescens*
- Bryoria crispa*
- Bryoria implexa*
- Vulpicida pinastri*

50. żeluczka zmienna (1) *Xanthoparmelia stenophylla*
51. żółtlica chropowata (1) *Flavoparmelia caperata*

Objaśnienia:

Gatunki grzybów zostały pogrupowane w wyższe jednostki systematyczne, w następujący sposób:

- wielkimi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **GROMAD**,
- małymi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **rodzin**.

Nazwy łacińskie dodatkowo wyróżniono czcionką pochyłą.

(1) - gatunki, dla których stosuje się odstępstwo od zakazu określone w § 7 ust. 2 rozporządzenia.

* - Brak nazwy gatunkowej polskiej.

** - Brak nazwy rodzajowej polskiej.

ZALĄCZNIK Nr 3

**GATUNKI GRZYBÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ CZĘŚCIOWĄ, KTÓRE MOGĄ
BYĆ POZYSKIWANE, ORAZ SPOSOBY ICH POZYSKIWANIA**

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Sposoby pozyskiwania
GRZYBY WIELKOOWOCNIKOWE			
	flagowcowate	<i>Meripilaceae</i>	
1.	żagwica listkowata	<i>Grifola fondosa</i>	ręczny zbiór owocników
	lakownicowate	<i>Ganodermataceae</i>	
2.	lakownica lśniąca	<i>Ganoderma lucidum</i>	ręczny zbiór owocników
	pniarkowate	<i>Fomitopsidaceae</i>	
3.	modrzewnik lekarski	<i>Fomitopsis (Laricifomes) officinalis</i>	ręczny zbiór owocników
	smardzowate	<i>Morchellaceae</i>	
4.	smardz jadalny	<i>Morchella esculenta</i>	ręczny zbiór owocników
5.	smardz półwolny	<i>Morchella gigas</i>	ręczny zbiór owocników
6.	smardz stożkowaty	<i>Morchella conica</i>	ręczny zbiór owocników
7.	smardz wyniosły	<i>Morchella elata</i>	ręczny zbiór owocników
	szmaciakowate	<i>Sparassidaceae</i>	
8.	siedzuń sosnowy	<i>Sparassis crispa</i>	ręczny zbiór owocników
	szczecinkowcowate	<i>Hymenochaetaceae</i>	
9.	włóknouszek ukośny	<i>Inonotus obliquus</i>	ręczny zbiór owocników
	żagwiowate	<i>Polyporaceae</i>	
10.	żagiew wielogłowa	<i>Polyporus umbellatus</i>	ręczny zbiór owocników
GRZYBY ZLICHENIZOWANE			
1.	płucnica islandzka	<i>Cetraria islandica</i>	ręczny zbiór plech

Objaśnienia:

Gatunki grzybów zostały pogrupowane w wyższe jednostki systematyczne, w następujący sposób:

- wielkimi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **GROMAD**,
- małymi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **rodzin**.

Nazwy łacińskie dodatkowo wyróżniono czcionką pochyłą.

ZAŁĄCZNIK Nr 4

**GATUNKI GRZYBÓW WYMAGAJĄCYCH USTALENIA STREF OCHRONY ICH
OSTOI LUB STANOWISK ORAZ WIELKOŚĆ TYCH STREF**

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Wielkość strefy ochrony
GRZYBY ZLICHENIZOWANE (POROSTY)			
1.	granicznik płucnik	<i>Lobaria pulmonaria</i>	
2.	granicznik tarczownicowy	<i>Lobaria scrobiculata</i>	
3.	granicznik tarczowy	<i>Lobaria amplissima</i>	(wszystkie poz.) stanowisko
4.	kobiernik Arnolda	<i>Parmotrema arnoldii</i>	wraz z obszarem w promieniu
5.	kobiernik orzęsiony	<i>Parmotrema perlatum</i>	nie mniejszym niż 50 m od
6.	kobiernik postrzępiony	<i>Parmotrema crinitum</i>	stanowiska
7.	kobiernik wybredny	<i>Parmotrema stuppeum</i>	
8.	mąkla rozłożysta	<i>Evernia divaricata</i>	
9.	odnożyca włosowata	<i>Ramalina thrausta</i>	
10.	pawężniczka sorediowa	<i>Nephroma parile</i>	
11.	puchlinka ząbkowana	<i>Thelotrema lepadinum</i>	

Objaśnienia:

Gatunki grzybów zostały pogrupowane w wyższe jednostki systematyczne, w następujący sposób:

- wielkimi literami, czcionką pogrubioną wyróżniono nazwy **GROMAD**,
Nazwy łacińskie dodatkowo wyróżniono czcionką pochyłą.

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej grzybów stanowi realizację upoważnienia zawartego w art. 50 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, 628, 842), zwanej dalej „ustawą”.

Niniejszy projekt ma na celu zastąpienie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1765), zwanego dalej „rozporządzeniem z 2004 r.”, w związku ze zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 13 lipca 2012 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 985). Przedmiotowa nowelizacja ustawy dokonała zmiany art. 50 i 51, określających wytyczne do wydania przedmiotowego rozporządzenia oraz jego zakresu. Upoważnienie w obecnym brzmieniu pozwala m.in. na wprowadzenie zakazów dla grzybów dziko występujących oraz grzybów innych niż dziko występujące (np. pochodzących z uprawy lub hodowli).

Celem wydania nowego rozporządzenia jest również potrzeba aktualizacji list gatunków grzybów objętych ochroną oraz dostosowanie zakazów obowiązujących w stosunku do nich do potrzeb ich ochrony. Rozporządzenie z 2004 r. zostało opracowane blisko 9 lat temu. Przez ten czas zmianie uległ stan ochrony wielu gatunków grzybów, oraz zagrożenia, na jakie narażone są grzyby. Ponadto zwiększyła się wiedza o występowaniu określonych gatunków grzybów w Polsce. Do opracowania niniejszego projektu wykorzystano również ekspertyzę pn. „Aktualizacja listy gatunków grzybów objętych ochroną gatunkową oraz wskazania dla ich ochrony” (2012 r.), opracowaną przez Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra”.

Kryteria wyboru gatunków do kategorii ochrony

Przyporządkowanie poszczególnych gatunków grzybów do kategorii ochrony zostało przygotowane na podstawie nowo opracowanych kryteriów. Kryteria te przygotowano z uwzględnieniem przepisów ustawy, m.in. zasad udzielania ogólnych odstępstw od zakazów oraz indywidualnych derogacji od tych zakazów. Na podstawie tych kryteriów zróżnicowano ochronę gatunkową na ścisłą i częściową oraz wyróżniono gatunki wymagające ustalenia stref ochrony ich ostoje lub stanowisk. Ponadto w grupie gatunków objętych ochroną częściową wyróżniono gatunki, które mogą być pozyskiwane oraz sposoby ich pozyskiwania.

I. Do kategorii ochrony ścisłej lub częściowej zakwalifikowano taksony grzybów na podstawie następujących źródeł danych:

- 1) baza GREJ – rejestr grzybów chronionych i zagrożonych, dostępny przez internet;
- 2) kryteria i wytyczne opracowane przez PTOPI Salamandra w ramach dokumentu „Aktualizacja listy gatunków grzybów objętych ochroną gatunkową oraz wskazania dla ich ochrony”;
- 3) krytyczna lista wielkoowocnikowych grzybów podstawkowych Polski opracowana przez profesora Władysława Wojewodę z Instytutu Szafera PAN (2003 r.);
- 4) opracowania badań naukowych;
- 5) potwierdzone obserwacje w terenie (ocena ekspercka).

II. Do kategorii ochrony częściowej, z możliwością pozyskiwania zakwalifikowano te gatunki, które spełniają kryterium pkt 2 lub 3, a ograniczone, reglamentowane i monitorowane pozyskanie może być dopuszczone przy zachowaniu właściwego stanu ochrony tego gatunku, a także (w przypadku gatunków spełniających jednocześnie kryterium pkt 3 i 5) przy zachowaniu celów przyrodniczych, dla których objęto je ochroną.

III. Do kategorii gatunków wymagających ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk zaliczono gatunki objęte ochroną ścisłą, a w wyjątkowych przypadkach także częściową (jeśli zostały do niej zakwalifikowane na podstawie kryterium 2 pkt 1 lub 2), które spełniają jednocześnie jedno z następujących kryteriów:

1) jednym z głównych zagrożeń dla tych gatunków jest niszczenie ich ostoi lub stanowisk, a jednocześnie możliwe jest zidentyfikowanie, wyznaczenie w terenie i wyłączenie z normalnego użytkowania na tyle dużej liczby tych miejsc, aby ta forma ochrony mogła mieć istotne znaczenie dla populacji tych gatunków;

2) gatunki te są charakterystyczne dla rzadkich i zagrożonych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk innych – wymagających ochrony – gatunków i objęcie ochroną ich ostoi lub stanowisk może się w znaczący sposób przyczynić do ochrony tych siedlisk.

Zmniejszenie liczby gatunków chronionych wynika z surowej oceny występowania grzybów na obszarze Polski oraz faktu, iż ochrona przyrody powinna być społecznie przystępna. Jest ona wtedy skuteczna, gdy jest łatwo przyswajalna i przyjazna dla obywatela. Nieakceptowalne jest włączanie na listy każdego gatunku, który ma przynajmniej jedno

stanowisko w kraju, co powoduje ich rozrośnięcie się do znaczących rozmiarów. Istotą nowelizacji rozporządzenia jest więc przemyślany wybór najcenniejszych gatunków. W przeciwnym razie doprowadziłoby to do sytuacji, w której ochrona grzybów nie byłaby realizowana. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, iż stan środowiska w ostatnich latach znacząco się poprawił. Gospodarka leśna stała się gospodarką wielofunkcyjną. Podejście ekologiczne stało się równie ważne, co ekonomiczne. Na podstawie art. 30 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2011 r. Nr 12, poz. 59, z późn. zm.) w lasach zabrania się niszczenia grzybów i grzybni (wszystkich, nawet tych pospolitych). Jest to istotne z uwagi na to, iż znakomita większość gatunków grzybów rośnie w lasach. Krótsze listy gatunków chronionych są zatem powrotem do rozwiązań z poprzednich rozporządzeń dotyczących ochrony gatunkowej grzybów, tj. z roku 1983 (20 gatunków), z 1995 (23 gatunki), z 2001 (23 gatunki). Istotne jest również, że występowanie grzybów, rozumiane jako liczebność i stabilność stanowisk, oparte jest głównie na obserwacji owocników, a nie grzybni. Brak spostrzeżeń gatunku jest związany z warunkami niesprzyjającymi owocnikowaniu, a nie faktycznym niewstępowaniem grzybni. Interpretowanie zagrożenia gatunku w oparciu o powyższą przesłankę nie jest zatem do końca właściwe i prowadzi do błędnych wniosków dotyczących ochrony.

Mając na uwadze powyższe, do oceny aktualnych załączników do rozporządzenia, zastosowano następujące kryteria:

- 1) gatunek rodzimy;
- 2) gatunek historycznie liczny;
- 3) gatunek, który na skutek gospodarczej działalności człowieka stał się zagrożony;
- 4) gatunek endemiczny o słabo poznanej biologii.

Pierwsze trzy kryteria muszą wystąpić łącznie, aby gatunek mógł zostać zaproponowany do ochrony.

W projekcie zrezygnowano ze stosowanego obecnie rozwiązania, polegającego na włączeniu pod ochronę całych rodzajów (genus). Gatunki chronione muszą być numeratycznie wyliczone. Pozwoli to uniknąć ochrony grzybów obcych i inwazyjnych, gdyby pojawiły się na terenie Polski, i skupić się na ochronie tylko gatunków rodzimych. Wszystkie rodzaje zawierają gatunki zarówno rzadkie, jak i pospolicie spotykane, których ochrona nie znajduje uzasadnienia. W projekcie jedynie rodzaje soplówka (*Hericium*) i siedzuń

(*Sparassis*) są reprezentowane przez wybrane gatunki, przewidziane do ochrony częściowej. Pozostałe pięć rodzajów, ze względu na liczne i potwierdzone stanowiska wyłączone spod ochrony.

W drodze konsultacji wewnątrzresortowych, listy gatunków powstałe w wyniku powyższych kryteriów zostały poddane ocenie krytycznej. Dokonano zmian stanowiących odstępstwa od omówionych kryteriów w wyniku otrzymanych uwag fachowych i ekspertyz mykologiczno-lichenologicznych. Odstępstwa te stanowią więc racjonalizację zapisów na bazie szczegółowej oceny eksperckiej, historycznych ocen porównawczych, analiz szczegółowych gatunków lub innych uwarunkowań.

ZMIANY W LICZBACH GATUNKÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ ŚCISŁĄ I CZĘŚCIOWĄ W STOSUNKU DO ROZPORZĄDZENIA Z 2004 R.

Grupy gatunków	rozporządzenie z 2004 r		projekt	
	Ochrona ścisła.	Ochrona częściowa	Ochrona ścisła.	Ochrona częściowa
grzyby wielkoowocnikowe	95	1	13	20
grzyby zlichenizowane	242	9	137	31
ŁĄCZNIE	337	10	150	51

ZMIANY W LICZBACH GATUNKÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ CZĘŚCIOWĄ, KTÓRE MOGĄ BYĆ POZYSKIWANE, W STOSUNKU DO ROZPORZĄDZENIA Z 2004 R.

Grupy gatunków	LICZBY GATUNKÓW	
	rozporządzenie z 2004 r.	projekt rozporządzenia
grzyby wielkoowocnikowe	1	10
grzyby zlichenizowane	1	1
ŁĄCZNIE	2	11

**ZMIANY W LICZBACH GATUNKÓW GRZYBÓW WYMAGAJĄCYCH
USTALENIA STREF OCHRONY ICH OSTOI LUB STANOWISK, W STOSUNKU DO
ROZPORZĄDZENIA Z 2004 R.**

Grupy gatunków	LICZBY GATUNKÓW			
	rozporządzenie z 2004 r.	usunięte	nowe	projekt rozporządzenia
grzyby wielkoowocnikowe	0	0	0	0
grzyby zlichenizowane	4	3	10	11
ŁĄCZNIE	4	3	10	11

**GATUNKI GRZYBÓW WYMAGAJĄCE UTWORZENIA STREFY OCHRONY ICH
OSTOI LUB STANOWISK ORAZ PRZYBLIŻONA LICZBA ICH STANOWISK W
KRAJU**

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Przybliżona, szacowana liczba drzew, na których występuje w Polsce (w nawiasie – w lasach gospodarczych)
1.	mąkla rozłożysta	Evernia divaricata	< 20 (< 10)
2.	granicznik płucnik	Lobaria pulmonaria	1800-2500 (ok. 1500)
3.	granicznik tarczownicowy	Lobaria scrobiculata	1-3 (< 3)
4.	granicznik tarczowy	Lobaria amplissima	ok. 15 (< 5)
5.	kobiernik Arnolda	Parmotrema arnoldii	3-5 (< 5)
6.	kobiernik orzęsiony	Parmotrema perlatum	3-5 (< 5)
7.	kobiernik postrzępiony	Parmotrema crinitum	1-3 (< 3)
8.	kobiernik wybredny	Parmotrema stuppeum	3-6 (< 5)
9.	odnożyca włosowata	Ramalina thrausta	20-35 (< 10)
10.	pawężniczka sorediowa	Nephroma parile	5-10 (< 5)
11.	puchlinka ząbkowana	Thelotrema lepadinum	ok. 200 (< 50)

Puchlinka ząbkowana (*Thelotrema lepadinum*) znana jest z większej liczby stanowisk (około 100-120), ale bardzo silnie ograniczonych do najlepiej zachowanych zbiorowisk leśnych w parkach narodowych i rezerwach przyrody. Liczbę drzew poza obszarami

chronionymi oszacowano na poniżej 3550. Gatunek ten o skorupiastej plesze, jest przedstawicielem mikroporostów, który jednak dzięki charakterystycznym owocnikom może być dość łatwo zidentyfikowany w terenie.

Kilkadziesiąt, ale prawdopodobnie poniżej 20-35 stanowisk (drzew z plechami) mają mąkla rozłożysta (*Evernia divaricata*) i odnożyca włosowata (*Ramalina thrausta*). Ich zdecydowana większość znajduje się na terenie parków narodowych. W przypadku tych gatunków, z powodu występowania w koronach lub wyższych partiach pni drzew, znalezienie fragmentu plechy opadłego na glebę pod drzewem może być wystarczającą przesłanką do utworzenia strefy.

Z powyższego schematu wyłamuje się tylko granicznik płucnik (*Lobaria pulmonaria*). Rozmieszczenie płucnika w lasach gospodarczych w kraju zostało dość dobrze rozpoznane, natomiast rozmieszczenie tego gatunku na obszarach chronionych (rezerwaty i parki narodowe) również jest dosyć dobrze poznane. Zwłaszcza dokładne badania lichenologiczne prowadzone na obszarze parków narodowych i rezerwatów pozwoliły wykazać, że jest on gatunkiem parasolowym dla licznych silnie zagrożonych makro- i mikroporostów – wskaźników lasów puszczańskich, w tym z rodzajów *Bryoria*, *Usnea*, *Menegazzia* i *Thelotrema*. Z tego powodu, a także dlatego, że stanowiska tego porostu znajdują się najczęściej w najlepiej zachowanych fitocenozach lasów liściastych, proponuje się aby gatunek ten nadal wymagał ustanowienie stref ochrony jego stanowisk. Liczne stanowiska granicznika płucnika znajdują się tylko w kilku kompleksach północno-wschodniej Polski (głównie w Puszczy Białowieskiej i Puszczy Boreckiej) oraz w Bieszczadach (większość w Bieszczadzkim Parku Narodowym). Na pozostałym obszarze kraju można znaleźć szczątkowe populacje, niemal wyłącznie w rezerwatach przyrody.

Wielkość stref ochrony dla gatunków grzybów zlichenizowanych została ustalona jako stanowisko wraz z obszarem w promieniu nie mniejszym niż 50 m od stanowiska. Wielkość ta według wiedzy eksperckiej zapewni ciągłość ekologiczną zagrożonego gatunku w czasie, tj. zachowanie kolejnych generacji porostu na dorastających drzewach, poprzez ochronę jego stanowiska, siedliska i ostoi. Jednocześnie wielkość strefy może być w ten sposób dostosowana do wielkości płatu siedliska lub granic wydzieleń leśnych.

Zakazy proponowane do wprowadzenia dla gatunków grzybów oraz odstępstwa od tych zakazów

I. Zakazy:

1) zakaz umyślnego niszczenia oraz zakaz umyślnego zrywania lub uszkodzania – wprowadzono je, aby nie dopuścić do zniszczenia lub pogorszenia stanu stanowisk grzybów (§ 6 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 2 pkt 1 i 2 projektu rozporządzenia);

2) zakaz niszczenia ich siedlisk jest zakazem kluczowym dla ochrony gatunkowej grzybów i zaproponowano wprowadzenie go w odniesieniu do dziko występujących grzybów gatunków objętych ochroną ścisłą i częściową. Należy zaznaczyć, że spod ochrony wyłączono większość gatunków grzybów rosnących w Polsce przede wszystkim na takich siedliskach antropogennych jak przydroża, przychacia, śmietniska, tereny ogrodów, skwerów i boisk, których ochrona nie byłaby racjonalna (§ 6 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 pkt 3 projektu rozporządzenia);

3) zakaz pozyskiwania lub zbioru – zakaz zbioru zaproponowano w odniesieniu do wszystkich dziko występujących grzybów należących do gatunków objętych ochroną ścisłą oraz częściową. Przy przygotowywaniu projektu wzięto pod uwagę, że również niektóre gatunki grzybów wielkoowocnikowych wyznaczone do ochrony posiadają właściwości kulinarne, m.in.: borowik żółtobrazowy podgatunek królewski, dwupierścieniak cesarski, borowiczak dęty, ozorek dębowy, poroblaszek żółtoczerwony, siatkoblaszek maczugowaty, soplówkowate, siedzuń dębowy, żagwica listkowata, żagiew wielogłowa czy smardzowate. Jednak mając na uwadze, że są to gatunki zagrożone w skali kraju, zbiór ich owocników mógłby negatywnie wpłynąć na ich populacje w kolejnych latach, a także utrudniłby odnajdywanie ewentualnych nowych stanowisk gatunków. Dodatkowo, w przypadku trufli wgłębionej, zbiór jej owocników do celów konsumpcyjnych wiąże się z poważną ingerencją w siedlisko, co przy pojedynczych i niewielkich stanowiskach tego gatunku w Polsce może stanowić zagrożenie dla gatunku w naszym kraju.

Zakaz pozyskiwania (tj. zbioru grzybów gatunków chronionych lub ich części ze stanowisk naturalnych do celów gospodarczych, zgodnie z definicją określoną w art. 5 pkt 15 lit. a ustawy) zaproponowano do wprowadzenia w stosunku do wszystkich dziko występujących grzybów gatunków proponowanych do ochrony (§ 6 ust. 1 pkt 4 oraz ust. 2 pkt 4 projektu rozporządzenia). Zbiór do celów gospodarczych może stanowić zagrożenie dla tych gatunków grzybów, ponieważ może mieć charakter ciągły o skali przemysłowej;

4) zakaz przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków zaproponowano do wprowadzenia w stosunku do wszystkich dziko występujących grzybów należących do gatunków zaproponowanych do objęcia ochroną ścisłą (§ 6 ust. 1 pkt 5 projektu rozporządzenia). Ze względu na ich stan zagrożenia w środowisku przyrodniczym istnieje

potrzeba kontroli ich przetrzymywania oraz obrotu handlowego. W przypadku dziko występujących grzybów gatunków zaproponowanych do objęcia ochroną częściową uznano, że wystarczającym narzędziem kontroli będzie wprowadzenie zakazów ich zbioru i pozyskiwania, czyli czynności mających bezpośredni wpływ na wielkość ich dziko występujących populacji. Natomiast wykonywanie czynności dotyczących okazów już zebranych lub pozyskanych ze środowiska przyrodniczego nie wymaga wprowadzenia ograniczeń prawnych. Nie wprowadzano również zakazu przetrzymywania lub posiadania w stosunku do grzybów innych niż dziko występujące. Uprawa grzybów jest zjawiskiem marginalnym i pozostaje bez wpływu na dziko występujące populacje grzybów, tym samym również przetrzymywanie grzybów pochodzących z hodowli nie wymaga wprowadzenia ograniczeń prawnych;

5) zakaz zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny proponuje się wprowadzić w odniesieniu do gatunków dziko występujących grzybów przewidzianych do objęcia ochroną ścisłą (§ 6 ust. 1 pkt 6 projektu rozporządzenia). Uznano że obrót gatunkami zagrożonymi wyginięciem powinien podlegać stosownej kontroli, aby ograniczyć do minimum niszczenie stanowisk w środowisku przyrodniczym, w celu sprzedaży przedmiotowych grzybów;

6) zakaz wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa wprowadzono w stosunku do okazów dziko występujących grzybów gatunków zaproponowanych do objęcia ochroną ścisłą (§ 6 ust. 1 pkt 7 projektu rozporządzenia). Tym samym, w przypadku tych gatunków, wejście w posiadanie ich okazów poprzez ich wwóz do kraju będzie wymagać uzyskania zezwolenia. Zasadne jest również wprowadzenie zakazu wywozu okazów gatunków objętych ochroną ścisłą. Dodatkowa kontrola na granicy może zapobiec nielegalnemu pozyskiwaniu grzybów w celu sprzedaży za granicą;

7) zakaz umyślnego przemieszczania w środowisku przyrodniczym oraz umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego zaproponowano do wprowadzenia w odniesieniu do wszystkich gatunków (§ 6 ust. 1 pkt 8 i 9 oraz ust. 2 pkt 5 i 6 projektu rozporządzenia). Warunki przemieszczania w środowisku przyrodniczym (np. na stanowisko zastępcze) i wprowadzanie do środowiska (np. w ramach restytucji gatunku), powinny być określone w zezwoleniu z zakresu ochrony gatunkowej. Czynności te mogą powodować zubożenie zróżnicowania genetycznego gatunków lub w przypadku niewłaściwego siedliska – mogą doprowadzić do ich obumarcia. Zakaz ten wprowadzono także w stosunku do

grzybów innych niż dziko występujące, w celu ochrony różnorodności genetycznej gatunków (§ 6 ust. 3 projektu rozporządzenia).

W projekcie nie wprowadzono natomiast:

- 1) zakazu niszczenia ostoi gatunków chronionych. Zgodnie z art. 5 pkt 12 ustawy „ostoją” jest miejsce o warunkach sprzyjających egzystencji roślin, zwierząt lub grzybów zagrożonych wyginięciem lub rzadkich gatunków. Wobec czego są to zarówno miejsca obecnie zasiedlone lub te, które mogą być zasiedlone w przyszłości (potencjalne siedliska). Wprowadzanie zakazu niszczenia ostoi gatunków chronionych byłoby trudne do przestrzegania i egzekucji, ponieważ tylko strefy ochrony określają ich granice jednoznacznie. W innych przypadkach można by uznać, że każdy las czy łąka o określonych cechach w pobliżu stanowisk gatunków chronionych byłyby objęte ochroną;
- 2) zakazu dokonywania zmian stosunków wodnych, stosowania środków chemicznych, niszczenia ściółki leśnej lub niszczenia gleby w ostojach. Wprowadzanie zakazu wykonywania niektórych czynności w ostojach gatunków chronionych byłoby trudne do przestrzegania i egzekucji, ponieważ tylko strefy ochrony określają ich granice jednoznacznie. W innych przypadkach można by uznać, że każde miejsce o warunkach sprzyjających egzystencji tych gatunków np. las czy łąka o określonych cechach w pobliżu stanowisk gatunków chronionych byłoby objęta ochroną. Ponadto proponowany zakaz niszczenia siedlisk, zawiera już w sobie zakaz pogarszania stanu siedlisk np. poprzez zmianę stosunków wodnych;
- 3) zakazu hodowli w stosunku do żadnego gatunku grzybów, w tym gatunków zlichenizowanych, gdyż ich uprawa jest zjawiskiem marginalnym i nie powoduje zagrożenia, a w kilku wypadkach (np. grzybów wykorzystywanych w medycynie – lakownica żółtawa, sopłówka jeżowata) sprzyja ochronie stanowisk grzybów dziko rosnących;
- 4) zakazu zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny w przypadku gatunków grzybów proponowanych do objęcia ochroną częściową, z uwagi na wystarczającą ich ochronę przez zakaz ich zbioru i pozyskiwania ze stanu dzikiego oraz w stosunku do grzybów innych niż dziko występujące, ponieważ obrót grzybami pochodzącymi z uprawy nie stanowi zagrożenia dla dziko występujących populacji chronionych gatunków grzybów;

5) zakazu transportu grzybów, bowiem czynność ta nie stanowi zagrożenia dla populacji dziko występujących grzybów. Uznano, że w przypadku gatunków zaproponowanych do objęcia ochroną ścisłą, wprowadzenie zakazu przetrzymywania oraz zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny okazów stanowić będzie wystarczające narzędzie ochrony gatunków;

6) zakazu wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa w przypadku gatunków grzybów proponowanych do objęcia ochroną częściową, bowiem wystarczające dla ich ochrony jest wprowadzenie ograniczeń co do ich zbioru i pozyskiwania ze stanu dzikiego.

II. Odstępstwa od zakazów

Dla niektórych gatunków grzybów dziko występujących, oznaczonych w załącznikach do projektu rozporządzenia symbolem (1), wprowadzono odstępstwo od zakazu ich niszczenia, niszczenia ich siedlisk w przypadku wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej lub leśnej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie zakazów (§ 7 ust. 2 projektu rozporządzenia). Przy wyborze gatunków podlegających temu wyłączeniu kierowano się stanem zagrożenia i liczebnością gatunku w kraju. W rezultacie nie wprowadzono tego odstępstwa dla gatunków znanych z pojedynczych stanowisk, jak również uznanych za wymarłe lub krytycznie zagrożone. Ponadto odstępstwa tego nie wprowadzono dla gatunków rosnących na skałach, martwym drewnie, w borach bagiennych czy torfowiskach. W przypadku podania w opracowaniu Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra” dwóch kategorii zagrożenia dla gatunku (tj. według czerwonych list z 2006 r. oraz aktualnych danych eksperta) pod uwagę wzięto ocenę ekspercką, która oparta jest na podstawie nowszych danych na temat rozmieszczenia gatunku w Polsce.

W odniesieniu do niektórych gatunków, które mogą być w sposób powszechny wykorzystywane w celach farmaceutycznych czy spożywczych, zaproponowano odstępstwo dotyczące ich pozyskiwania, obejmujące zwolnienie z obowiązku uzyskiwania zezwolenia na ich przetrzymywanie, sprzedaż oraz inne czynności związane z ich obrotem - w przypadku uzyskania zezwolenia na ich pozyskiwanie. Ponadto określono sposoby pozyskiwania tych gatunków (załącznik nr 3 projektu rozporządzenia). Odstępstwo dotyczące pozyskiwania grzybów wprowadzono w stosunku do: lakownicy żółtawej, błyskoporka podkorowego (włóknouszka ukośnego), smardzy: stożkowatego, grubonogiego, wyniosłego, jadalnego i

półwolnego oraz płucnicy islandzkiej. Populacje tych gatunków są stosunkowo liczne i stabilne w kraju, jednak ich niekontrolowane pozyskiwanie na skalę przemysłową mogłoby doprowadzić się do zniszczenia ich siedlisk i spadku liczebności.

W przypadku okazów gatunków grzybów, które zostały wwieziane do kraju na podstawie zezwolenia zaproponowano odstępstwo od zakazów dotyczących ich obrotu i przetrzymywania (§ 7 ust. 1 projektu rozporządzenia). W ten sposób nie będą wymagane dodatkowe zezwolenia, poza zezwoleniem na wwóz okazów do kraju.

Sposoby ochrony gatunków grzybów

W § 8 projektu rozporządzenia zostały wymienione sposoby ochrony gatunków grzybów. Ochrona grzybów może polegać m.in. na odnajdywaniu nowych stanowisk gatunków oraz ich monitoringu, udostępnianiu danych o stanowiskach gatunków a przede wszystkim ochronie tych stanowisk przed zagrożeniami. Ponadto wiele gatunków grzybów wymaga podejmowania działań mających na celu utrzymanie ich siedlisk we właściwym stanie. Powyższe dotyczy m.in. siedlisk suchych (murawy szczytlichowe, napiaskowe murawy ciepłolubne, murawy kserotermiczne, suche wrzosowiska, bory chrobotkowe). Zachowanie tych siedlisk dzięki ochronie czynnej jest ważne głównie dla grzybów zlichenizowanych, ale również dla wielu grzybów wielkoowocnikowych. Dla dużej grupy wyspecjalizowanych grzybów wielkoowocnikowych ważne są także siedliska nietrwałe o większym uwodnieniu podłoża, które eliminuje porosty naziemne – wilgotne łąki, torfowiska niskie, przejściowe i wysokie. Gatunki wyżej opisanych siedlisk są zagrożone sukcesją w sposób ciągły. Niezbędne zabiegi (wykaszenie, wypas, usuwanie podrostu drzew i krzewów) powinny być przeprowadzane regularnie. W przypadku siedlisk wilgotnych niezbędne jest także utrzymanie odpowiedniego poziomu nawodnienia. Ten aspekt zachowania czy odtwarzania warunków abiotycznych może być trudniejszy do realizacji i wymaga działań na poziomie zlewni oraz uwzględnienia ewentualnych zaleceń w planach zagospodarowania przestrzennego.

Niniejszy projekt rozporządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych powodujących konieczność rozpoczęcia procedury notyfikacyjnej w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597).

Projekt rozporządzenia zostanie udostępniony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Środowiska zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz.1414 oraz z 2009 r. Nr 42, poz. 337) oraz na stronie Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny.